

TÜRKÜLERDE AYRILIK ACISI

Yunus Kara

Türkçe Gurbet insanoğlunun en zor sınavlarından biridir. Bu insan bir de Türk ise gönlü sıla ile gurbet arasında iki parça olmuş demektir. Zira biz Türklerin genetik kodlarına yazılan “Batıya Doğru Yürü” cümlesi, her daim sevdiklerimizi arkada bıraktırarak güneşin battığı yere doğru götürmüştür bizi.

Binlerce yıldır devam eden bu yürüyüşte sebep bazen başlık parası olmuştur, bazen gaza; ama hep yürümüşüzdür sılayı ve sevdiklerimizi geride bırakarak. Ve hicran iki ucu ateşten değnektir: Bir ucu gurbette, bir ucu sılada. O yüzden ister sılada bekleyen olun, ister gurbetteki beklenen, mutlaka o değnek yüreğinizi yakacaktır.

Türk kültüründe bu yangını en iyi türküler anlatmıştır ve bizim kültürümüzdeki en güzel türküler bu ateşte demlenmiştir.

Türküleri, “Gurbet türküleri, hasret türküleri, sıla türküleri, sevda türküleri”...vb. bu demin tadını taşır asırlar ötesine. Söz konusu deme rengini veren de daha ziyade ayrılık ve ayrılığın muhtelif sebepleridir.

Her mısraı asırlar ötesinden bütün Türk coğrafyasına uzanan Karacaoğlan bu sebepleri şöyle sıralar:

*“Vara vara vardım ol kara taşa,
Hasret ettin beni kavim kardaşa.
Sebeb ne gözden akan kanlı yaşa,
Bir ayrılık, bir yoksulluk bir ölüm.*

.....
*Karac’oğan der ki kondum göçülmez,
Acıdır ecel şerbeti içilmez,
Üç derdim var birbirinden seçilmez,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.” 1*

Ölüm, herkesin başınadır. Belki de Dünyadaki “tek hakikat” olan ölüm, “elle gelen düğün bayram” anlayışı ile kabul edilir. Ancak ayrılık ve ayrılığın temel sebebi olarak görülen gurbet o kadar ağır bir yüküdür ki acısı ölümden bile fazladır:

*“Şu gurbeti bizim için yapmışlar,
Çatısını çok muhteşem çatmışlar,
Ölüm ile ayrılığı tarmışlar,
Elli dirhem fazla gelmiş ayrılık.”*

İletişimin çok zor şartlarda ve ilkel yöntemlerle yapıldığı uzun zaman diliminde Türk insanı;

*“Gider o yâre haber,
Yâr da yanar bir zaman.”*

Hesabı, sitemlerini, dileklerini, özlemlerini “yâr”e türkülerle ulaştırmaya, bildirmeye çalışmıştır. Türkülerde bazen,

“Yârim İstanbul’u mesken mi tuttun?”

mısraındaki gibi gurbete gidip de gelmeyen, bir mektup bile göndermeyen sevgiliye ince bir sitem vardır, bazen aşağıdaki örnekteki gibi dört başı mamur koca bin hayat hikâyesi:

*“Bir han köşesinde kalmışım hasta,
Gözlerim kapıda, kulağım seste.
Kendim gurbet elde gönül sılada;
Gelme ecel gelme üç gün ara ver,
Al benim sevdami götür yâra ver.”*

“Erzurum dağları kardır geçilmez,
Her adama gizli sırlar açılmaz,
Ayrılık şerbeti zehir içilmez;
Gelme ecel gelme üç gün ara ver,
Al benim sevdamı götür yâra ver.” 2

Bazen de sevgilinin sadakatinden o kadar emindir ki bekleyen, ona toz kondurmaz; gelmemesini, haber göndermemesini başının dertte olduğuna yorar sesini sevgiliye bildirmeye çalışır:

“Ezîrgân'da bir kuş var,
Kanadında gümüş var.
Gitti yârim gelmedi,
Elbet, bunda bir iş var.” 3

Bu iletişim çabası sadece aynı ülke toprakları ile de sınırlı değildir. Özellikle Komünist rejimin demir duvarları ile parçalara ayrılan Türk milleti ve Türk coğrafyası, uzaktaki soydaşları ile de türküler vasıtası ile haberleşmişlerdir. Mesela Azerbaycan'dan en güzel selamlar hep türkülerle gelmiştir bize:

“Gatar gatar turnalardan,
Yeşil başlı sunalardan,
Atalardan babalardan,
Ağ birçekli analardan,
Size selam getirmişem.

Gül Hazar'ın kenarından,
Dede Korkut diyarından,
Azerbaycan vugarından,
Koroğlu'nun niğarından
Size selam getirmişem.”

Aynı selam, onlarca yıl bir inilti halinde Balkanlar'dan, Irak'tan, Suriye'den ve diğer Türk topraklarından da ulaşmaya çalışmıştır Anadolu'ya.

Türküler bizi söyler, türküler Türk'ü söyler. Türküler Türk'ün kederini, acısını söyler. Sılaya selam, anlayana kelimeler söyler. Sevenden sevilene haber götürür. Gurbet acısına derman yetirir.

Türkülerde geçmiş vardır, hâl vardır, gelecek vardır. Kısacası türkülerde “Türk” vardır. Yeter ki biz türkü dinleyelim.

1. Özdemir, A., *Karacaoğlan, Hayatı, Söylenceleri, Sanatı ve Şiirleri*, Mersin: Mersin Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Mersin 2017.

2. Elçin, Ş., *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986.

3. Kunos, İ., *Türk Halk Türküleri*, İstanbul: İş Bankası Yayınları, İstanbul 1998.